

בס"ד, יום ראשון כה' אדר ב' תשע"א

שם: _____

זמן: _____

מבחן שבועי מסכת מנחות פד – צ (107)

א. (1) "כל קרבנות הציבור והיחיד באים מן הארץ וכו'", מאי נינהו כל הקרבנות, ומנלן? (2) עומר ושתי הלחם שבאו מן הישן או מחוץ לארץ, מה דינם ומנלן? (3) האם אפשר ליטול למצוות העומר ושתי הלחם מגידולי שביעית, ומדוע? והאם אפשר ללמוד מדינן אף לבכור הבא מבהמת שביעית, ומדוע? (4) איזה בעיות נוספת העלו התוס' בענין העומר בשביעית, וכיצד ביארו הענין?

ב. (1) מאיזה מינים מביאים ביכורים, ומנלן? והאם מאלו המינים יכול להביא מאיזה שדה שיחפוץ, ומנלן? והאם דינים אלו הם לעיכובא ומדוע? (2) מה נאסר בהקרבה קודם שתי הלחם, ומנלן? (3) כיצד נדרש הפסוק "בפורי כל אשר בארץ אשר הביאו לה' לך יהיה כל טהור בביתך ואכלנו?"

ג. (1) מה דינם של ביכורים שבאו מעצין או מספינה משל חרס או משל עץ, ומדוע? ומה דינם היכא דבאו מחורבה או מגג, ומדוע? (2) מהיכן קאמרה מתניתין דאין להביא את העומר ושתי הלחם, ומדוע? וכיצד הדין בדיעבד? וכיצד הדין בשאר המנחות? (3) מאיזה שדה צריך להביא את העומר לכתחילה? והאם דין זה נאמר אף בשאר מנחות? ומה דינם של חיטי כרזיים וכפר אחים לעומר, ומדוע? ואימתי ראוי לזורעו, ומדוע? והאם אף את החיטים לשתי הלחם זורעים בזה הזמן, ומדוע? (4) כיצד בודקין אם הסולת מנופה כל צרכה, ומי הוא הבודק?

ד. 1) כיצד נעשית החרישה לצורך העומר (פרט), מנין, ומדוע? 2) סולת או חיטים שנמצאו בהם מתולעים, מה דינן לענין המנחות? ומה דינו של המקדישם, ומדוע? 3) מהיכן לוקחין את הזיתים עבור השמן למנחות, ומהיכן אין לוקחין ומדוע? ואיזה עור פסולין בשמן התבארו במתניתין? והאם דינים אלו הם לעיכובא? 4) על מי נאמר "מתרושש והון רב" ומדוע נאמר עליו הכי?

ה. 1) מה הוא שמן אנפקנון? ולמה היה משמש? ומה דינו לענין מנחות ומדוע? 2) בכמה פעמים נלקטים הזיתים, ומדוע? 3) כיצד היו מפיקים את השמן מן הזיתים (פרט)? והאם כל הזיתים וכל האופנים של הפקת השמן היו כשרים לשמן המנורה ולמנחות, ומדוע?

ו. 1) כשיש לפניו כמה מיני שמנים, איזה יעדיף למנחות, ומדוע? 2) מהיכן מוכח "דלא לאורה אני צריך"? ומאי האי דקתני בשבת "וכי לאורה הוא צריך"? 3) מי הוא הנר המערבי שנאמר עליו דעדות היא לכל באי העולם דהשכינה שורה בישראל, וכיצד מעיד את זו העדות? 4) כיצד היה אופן הדלקתם של נרות המנורה, ומדוע?

ז. 1) מאיזה כרמים ומאיזה מקום בכרם היו מביאים ענבים עבור היין לנסכים? וכיצד מאחסנים את היין, ומדוע? וכיצד מושכים היין מן החבית, ומדוע? 2) מה הוא יין מתוק, ומה הוא יין הליסטיון, ומה דינם לנסכים? ומה דינו של יין ישן ומדוע, ומה דינו של יין מבושל ומעושן? 3) כיצד בודקין את היין אם ראוי הוא לנסכים, וכיצד נהג הבודק בבדיקתו, ומדוע? 4) כיצד היו נראים כבשי חברון? 5) מה היו אומרים שומרי החומות של ירושלים?

ח. 1) כמה מדות של יבש היו במקדש, ומנלן? ולמה שימשה כל מדה ומדה? וכיצד היו מודדים למנחת פרים, ומנלן? וכיצד היתה מידתם של אלו המדות, ומנלן? 2) אימתי מחלקים את מנחת החביתין של הכהן הגדול, וכיצד היו מחלקים אותה, ומדוע? 3) המניח לבונה או קומץ המנחה על גבי השולחן, האם נתקדשו, ומדוע? ולמאי נפקא מינה האי קדושה?

ט. 1) כמה מדות של לח היו במקדש (פרט), ומנלן? ולמה שימשה כל מדה ומדה (פרט)? והאם אפשר להשתמש בכמה מדות קטנות כדי לקבל שיעור אחד גדול? 2) כיצד נמסרו מידות הלח למשה, ולמאי נפקא מינה?

י. 1) מאי טעמא נמשחו מדות חצי הלוג ורביעית הלוג? ואמאי דווקא משום הנך הוא דנמשחו? 2) נר המנורה שכבה, מה היו עושים עמו (פרט), ומדוע? 3) כיצד היו מטיבים את נרות המנורה, ומדוע דווקא באופן זה? 4) מה ילפינן מדכתיב גבי מנורה "כבר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה"?

יא. 1) כמה שמן היה מביא עבור חלות התודה, וכמה שמן היה מביא עבור חלות הנזיר, ומנלן? וכיצד היתה חלוקתן לחלות, ומנלן? 2) מנחה של כמה עשרונות, כמה לוגין של שמן היה נותן בה (פרט), ומנלן? 3) כמה שמן צריך ליתן לכל נר ונר מן המנורה, ומנלן? ומהיכן ידעו לשער את שיעורו? 4) האם בכל ימות השנה דלקו נרות המנורה עד אותה שעה, ומדוע?

יב. 1) האם מותר לערב חלבים בחלבים או מנחות נסכים במנחות נסכים, ומדוע? והאם דין זה הוא אף לעיכובא (פרט)? וכיצד הדין בנסכי היין?
2) מה היה שיעורה של המנחה והנסכים של כבש הבא עם העומר, ומניין? 3) קרבנות שיש בהם דינים מסוימים, האם דינים אלו נוהגים אף היכא דלא עלו לבעלים לשם חובה, ומדוע? 4) כמה גזירי עצים טעון תמיד של שחר ותמיד של בין הערביים, ובאיזה זמן נעשתה עבודת הגזירים, ועל ידי כמה כהנים נעשית, ומנלן?

יג. 1) האם קדושתן של הנמדרים בכלי מדות הקודש היתה קדושת הגוף, ומדוע? ומה דין קדושתן של בירוצי המידות, ומדוע? 2) לחם שנסדר על השולחן ביום ראשון, האם יש לו תקנה, ומדוע? ומה וכיצד רצו להוכיח מהאי דינא? והאם הוא מוכח? 3) מה הם "מותר נסכים", ומה עושים עמהם? וכיצד הותר הדבר?

יד. 1) "המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו בשלש", כמה עליו לספק ומדוע? והאם יש בכהאי גוונא משום ריבית (פרט), ומדוע? 2) האם שרי להלוות כסף לחבירו ולהתנות עמו שיחזיר ההלוואה להקדש בצירוף הריבית, ומדוע? 3) האם הקרבנות שבאים בחובה טעונים נסכים, ומדוע? ובאר הנידון גבי מנחות ועופות האם טעונים בנסכים! וכיצד הסיקו בדינן, ומדוע?

בהצלחה!

תשובות למבחן מנחות פר צ

- א. (1) כתב רש"י דהאי כל הקרבנות במנחות איירי, והיינו משום דחדש וישן לא שייך אלא במנחות. והתוס' כתבו דשפיר משכחת לה כגון במעשר בהמה. אמנם כתבו, דאי איירי אף בשאר קרבנות, הוי למתניתין למיכתב חוץ מבכור ומעשר בהמה דאינם נוהגין אלא בארץ. (2) לדעת תנא דמתניתין בעינן דווקא מן הארץ דבעומר כתיב "כי תבואו", וכן כתיב "ממשבותיכם". וכן בעינן דווקא מן החדש וכתב רש"י דסבר האי תנא דילפינן לה מדכתיב בין בעומר ובין בשתי הלחם "ראשית". ואית תנא דסבר דארץ מעכב, אבל חדש וישן אינו מעכב בדיעבד, דהא בעומר כתיב "תקריב" משמע מכל מקום, ובשתי הלחם כתיב "תביאו" מכל מקום. ולדעת ר' יוסי בר יהודה, אף כשר בשל חוץ לארץ, דמאי דכתיב "כי תבואו" היינו דמוזמן ביאה התחיבו, מדכתיב "משבותיכם" שמעינן לרבות כל מקום שאתם יושבים, שנאסרים בחדש, וכיון דנאסרים בחדש שפיר יש להביא אף מהן לעומר. (3) בשתי הלחם דכולם נאכלים אין כלל בעיה, [אם לא דבאו בלא הכבשים ואלביא למאן דאמר דלשריפה אזלי]. אבל בעומר דהקומץ אזיל לשריפה מקשינן בגמ' דלכאורה אי אפשר להביאו מן השביעית. אמנם מסקינן דעל כרחך דבא מן השביעית, דהא כתיב "לדורותיכם" ולהביא מדאשתקד אי אפשר משום דבעינן כרמל בשעת הבאה, ולדעת ר' אלעזר ילפינן לה מדכתיב "ראשית קצירכם" דבעינן ראשית הקציר ולא סוף הקציר. אמנם כתבו התוס' דלרבי יוסי בר יהודה דאפשר להביא מחוץ לארץ, יש להביא מחוץ לארץ ולא להביא מפירות שביעית. וכתבו התוס' דאין ללמוד מהתם לכבוד, דשאני עומר שכן ציבור ודחה שבת וטומאה. (4) הקשו התוס' דכיון דהיו משמרים את השעורים עבור העומר, אמאי הותרו בהקרבה, הא כיון דלהדיוט נאסר משום משומר, אף לגבוה נאסר לפי דאינו משקה ישראל. ותירצו, דכל האיסור מדאורייתא הוא הוצאה. ועוד כתבו, דלצורך הקדש אין איסור. אי נמי, דכלל לא היה משומר, אלא דהשומרים היו מודיעים שמיועד הוא לעומר והעניים מאליהם היו פורשים. וכן הקשו דלר' עקיבא דאסר ספיחין, היכי שרי. ותירצו, דמצוותה בכך.
- ב. (1) ביכורים יכול להביא רק משבעת המינים, ולמסקנת הגמ' (לפירוש אחד ברש"י) ילפינן לה מדכתיב "מארץ" דילפינן מארץ חיטה ושעורה דמה התם בשבח ארץ ישראל איירי, אף הכא בשבח ארץ ישראל איירי. (ולפירוש שני ברש"י ילפינן לה מדכתיב "מראשית" ולא כל ראשית). אמנם אינו יכול להביא מכל מקום אלא מן המבוחר וכדכתיב "ממבחר נדריכם". וכן אינו יכול להביא מתמרים שבהר ומתבואה שבבקעה, ולדעת עולא ור' יוחנן אם הביא לא קידש, וילפינן לה מדכתיב "מארץ" ולא כל ארץ. ולדעת ריש לקיש בדיעבד קידש, דלא גרע מהקדיש בהמה כחושה בדדיעבד קדשה, ומארץ ארץ לא משמע ליה למידרש. (2) נאסר להקריב מנחות חיטים, דהא כתיב "מנחה חדשה" [ולפירוש אחד ברש"י אף מנחת שעורים, משום דכתיב תרי מנחה חדשה]. וכן אסור להקריב ביכורי חיטים, כדכתיב "וחג שבועות תעשה לך ביכורי קציר חיטים" [והיינו דשבועות קודם לביכורי קציר חיטים. אי נמי, דשבועות צריך להיות מביכורי החיטים]. וכן קודם לביכורי שעורים דהא כתיב "ביכורי מעשיך" ואפילו עלו מאליהם כדכתיב "בשדה", ואפילו גדלו בספינה ובעציץ כדכתיב "כל אשר בארצם". ואף קודם לנסכים ופירות, דהא כתיב "ביכורי מעשיך" וילפינן ממעשיך דסוכות דכולל את כל המינים. (3) מפשטות דברי הברייתא נראה דקאי על ביכורים דשרי להביאן אפילו ממה שגדל בעציץ ובספינה והיינו נמי ממקומות גרועים, ולהכי אתי קרא לאשמועינן דשתי הלחם קדים להו. אמנם לעולא ור' יוחנן דפסלו אינו מבוחר אפילו בדיעבד, צריך לומר דהאי קרא איירי לענין מנחות, אמנם סיפא דקרא דכתיב "כל טהור בביתך יאכלנו" על כרחך דביכורים קאי, אבל בהו לא נאמר כל אשר בארץ. ולדעת רב אשי האי קרא בלחמי תודה איירי דבאמת הותרו לכל טהור בביתך ולא דווקא לזכרי כהונה.
- ג. (1) גידולים שגדלו בעציץ נקוב או בספינה נקובה, לכתחילה אין להביא מהן ביכורים משום דאינן משובחין. ואם הביא, איכא תנא דסבר דמביא וקורא דשפיר קרינן ביה מארץ. ולדעת רש"י, בשל חרס אינו צריך נקיבה, והתוס' הוכיחו דסתם עציץ הוא של חרס וחוינן דבעינן ביה נקיבה. ובשם ר"ת כתבו דבשל עץ לא מהני נקיבה ולעולם מביא ואינו קורא, אמנם כתבו דמתחילה היה אומר ר"ת, דבשל עץ אפילו בלא נקיבה חשיב מארץ, ודווקא בשל חרס בעינן נקיבה. ועוד כתבו התוס', דאליבא דרבנן דסברו דספינה חשיבה ארץ ישראל לענין תרומות ומעשרות, וודאי דמהני אף לביכורים. ולר' יהודה דאמר בגיטין דבעינן גוששת, הוא הדין דספינה גוששת מביא וקורא. ואיכא תנא וכוותיה סבר ר' יוחנן, דאינו מביא כלל משום דבעינן "מובחר" והנך לאו מבוחרין נינהו. ובגג מערה מביא וקורא דשפיר קרינן ביה מארץ, אבל בגג בית מביא ואינו קורא. ובחורבה עבודה מביא וקורא, ובחורבה שאינה עבודה מביא ואינו קורא. (2) אין להביא מבית הזבלים, או משום דשמה לא נודבלה יפה ופירותיה גרועין. אי נמי דהזבל מביאש ונותן טעם רע בפירות. וכן אין להביא מבית השלחין, ומשרדה האילן משום דהאילנות מכחישות את הזרעים, אמנם בדיעבד אין לפוסלם משום הא. ולדעת רש"י האי דינא נאמר רק בעומר ושתי הלחם. ודעת התוס', דאף בשאר המנחות נוהג דין זה. אמנם בסוף דבריהם כתבו דלכאורה משמע דמתניתין דווקא העומר ושתי הלחם איירי. (3) לכתחילה יש להביאו ממקום הקרוב לירושלים ומשדה הנמצאת בדרום באופן שהחמה זורחת עליה בזריחתה ובשקיעתה כדי שתהא מבושלת היטב, וכן בעינן שתחרש לשם העומר. ומחייטי כרויים וכפר אחים אין להביא משום דאינם בהרים. אי נמי פירש רש"י משום דאינן סמוכות לירושלים ואין מעבירין על המצוות. וכתבו התוס' דלכאורה נראה דדין זה נאמר אף לענין שאר מנחות והיינו "חיטי כרויים". אמנם סיימו דבשום דוכתי לא קתני דבעינן ממקום הקרוב לירושלים אלא בעומר, ומאי דקתני "חיטי כרויים" שם מקום הוא ולא בחיטים איירי. ויש לזרעם שבעים יום קודם הפסח, משום דאו הוא זמן שהחמה בגבורתה ביום וממתקת את התבואה. וזמן הוא דווקא לעומר הבא מן השעורים, דאילו לענין החיטים הא הזמן המאוחר ביותר הוא סוף כסלו. (4) במתניתין מבואר דהיה מכניס ידו לתוכה, ואם עלה בו אבק בידוע דאינו מנופה יפה ויש לחזור ולנפותו. ובברייתא מבואר משמיה דר' נתן דסך ידו שמן ומכניס היד לתוך הסולת וכל האבק נדבק לידו. ובמתניתין מבואר דהגובר עושה כן, וכתבו התוס' דלכאורה איירי בשאר מנחות, אבל בעומר לכאורה שלוחי בית דין הם הבודקין.
- ד. (1) למסקנת הגמ', בשדה שכבר עבודה פעם אחת, נרה שנה ראשונה, ובשניה חורש רק קודם הזריעה ונטלה לעומר. אבל אם לא נעבדה מעולם, יש לו לעשות ניר בשנה הראשונה וכן בשנה השנייה, ולחזור ולחורש בשעת הזריעה. והכי מוכח מדקתני בחדא ברייתא דנרה שנה ראשונה ובשניה חורשה ושונה וזרעה. ומאידיך קתני ברייתא אחריתי דהשדה לצורך העומר היה נר חציה וזרעה חציה ולשנה אחרת זרעה את הניר ומניר את הזרוע, ומבואר דלא עבדינן ניר אלא פעם אחת, ועל כרחך דאיכא חילוקא בין היכא דכבר עבודה להיכא דאינה עבודה. והטעם בכל זה, דעל ידי שחורשה פעמיים הרי סולתה משובח ביותר. (2) מבואר במשנה שאם התליעה פסולה. ואמרינן בגמ' דהני מילי דהתליעה רוב הסולת ורוב החיטים. ואיכא ספיא האם רק היכא דרוב כל חיטה וחיטה התליעה יש לפוסלה, או אף היכא דרק רוב הסאה התליעה יש לפוסלה את כל הסאה, וקיימא בתיקו. וכן קיימא בתיקו האם חשיב בעל מום לענין לחייב את המקדישו במלקות משום מקדיש בעל מום, או דרק בבהמה נאמר האי חיובא.

3) תקוע היא המקום המובחר ביותר לשמן, ולדעת אבא שאול רגב שבעבר היררדן היא שניה לתקוע. ואין לוקחין מבית הזבלים, ופירש רש"י משום דמאוס. ולא מבית השלחין, ולא משדה שנורע בה אף זרעים דמכחישים כח האילנות. אבל כל אלו אינן מעכבים בדיעבד. וכן אין לוקחין זיתים שנכבשו בחומץ ומלח, ולא מזיתים שנשלקו ולא שנשרו במים, ובברייתא אמרינן נמי דלא יביא משל שמרים ולא משל ריח רע, ואם הביא הוא פסול.

4) נאמר הוא על אותו אדם מגוש חלב שמכר לאנשי לודקיא שמן במאה ושמונה עשר ריבוא, ואפילו שהיה כל כך עשיר היה מראה עצמו כרש, והיה מסקל בעצמו אבנים מן השדה, ועוזב בעצמו תחת הזיתים [והיינו חופר ומשליך אבנים].

ה. 1) שמן אנפקנון הוא שמן זית שלא הביא שלישי, ויש שמשתמשים עמו רק לצורך סיכה, ויש שהיו מטבילים בו את פיתיהן. ולגירסת רש"י שמן זה פסול למנחות אפילו בדיעבד, ונחלקו התנאים האם הוא מפסולי שמן, או דכלל לא חשיב שמן אלא מוהל בעלמא. ולגירסת התוס', לתנא דמתניתין סבירא ליה דהוא שמן אלא דלכתחילה אין להביאו, ולתנא דברייתא סבירא ליה דכלל אינו שמן ואף בדיעבד אין להכשירו.

2) לדעת רש"י הזיתים מלקטים בשלש פעמים, דמתחילה לוקט רק את אלו שבראש האילן שהם מתבשלים תחילה. ובפעם השניה לוקט את אלו שבראש הגג שמתבשלים לאחריהם, ולבסוף את שאר הזיתים שאינם מתבשלים לעולם אלא לאחר שיניחום במעטן. ולדעת התוס' היתה לקיטתן כאחד. וכל הנפקא מינה בין אלו ג' הפעמים, הוא רק לענין אכזת ביטולו, דבראש האילן מתבשלים יותר מאשר בראש הגג. 3) מהזיתים שבראש האילן ושראש הגג, מעיקרא היו כותשין אותן במכתשת או טוחנים ברחיים, ונותנן בסלים כדי שיוזב שמן, והוא השמן הנקי. ולאחר זוב השמן מאיליו היו טוענין אותו בקורה או באבנים עד שיצא שמנו, ולאחר שיצא שמנו היו טוחנים אותו שוב וטוענים עליו קורה, והוא השמן הפחות שבכולם. ובזיתים שתחת הגג היו נותנים אותן תחילה למעטן כדי שיתחממו ויתבשלו, ולאחר כמה ימים היו מנגבין המוהל היוצא מהם, ועתה היה מפיך מהם שמן כבשאר הזיתים. ומכל הזיתים אפשר להפיק שמן לצורך המנורה והמנחות, ומסקינן דבראש האילן ובראש הגג יש להמתין עד שיתגלגלו היטב ורק אז ילקטם. אלא דבמנורה דכתיב "זך" בעינן נקי, ולהכי אין נוטלין מזיתים שנדרכו בקורה, אלא רק מאלו שזבו מעצמן. ואיכא פלוגתא דרבנן ור' יהודה האם מהני אף אם יטחנום קודם שיוזבו, או דמהני רק על ידי כתישה. וכן נחלקו רבנן ור' יהודה האם נותנן לתוך הסל זוב מאיליו, או דנותנן בצדי הסל כי היכי דהפטולת תדבק לסל, והדר יזוב השמן לסל וממנו חוץ לסל כדי שיהיה זך ביותר. ולענין מנחות סגי בכלל האופנים משום דלא בעינן זך. אמנם דעת ר' יהודה דאין לטעונם בקורה משום דמכבידה ויוצאים אף השמרים, אלא רק באבנים.

ו. 1) לענין מנחות אמרינן דשני שבראשון [היינו מה שיצא על ידי טעינת קורה מהזיתים שבראש האילן], דינו שוה לראשון שבשני [היינו שזב מאיליו מן הזיתין שבראש הגג]. ושלישי שבראשון שוה לשני שבשני וכן לראשון שבשלישי. ושלישי שבשני שוה לשני שבשלישי.

2) מוכח מהא דכתיב "ויקחו אילך" דהוא רק לצורך להודיע חיבתך. וכן מהא דשולחן בצפון ומנורה בדרום, והיינו דיש מזבח מפסיק ביניהם ולא כמנהג העולם דהשולחן סמוך למנורה. וכן מהא דעשו לבית המקדש חלונות דשיפוע צידיהן הוא כלפי חוץ, ולא כלפי פנים כדרך הפותחין חלונות לבתיהן דמשפעים צידי החלון לצד פנים כדי שתכנס האורה. וכן מהא דארבעים שנה הלכו ישראל לאורו. ומאי דקתני בשבת "וכי לאורה הוא צריך", כתבו התוס' בשם ר"ת דאהרון קאי, דכיון דהיה עמוד האש ויכול היה אדם לראות מה שבתוך חבית ובתוך טפיח, הוא הדין דבבית המקדש לא בעי נר.

3) אי נימא דהיו מסודרים מזרח ומערב, הנר המערבי היינו הנר האמצעי דשלהבתו נוטה לבית קדשי הקדשים. ואי נימא דהיו מסודרין מזרח ומערב, הנר האמצעי הוא השני מצד ימין. ומעיד עדות שהשכינה שורה ישראל על ידי מדליקים אותו ראשון, ואפילו הכי בו היה מסיים ההטבה לפי שדלק טפי מהאחרים, ובימי שמעון הצדיק לא היה כבה לעולם והיו מדליקים ממנו שאר הרות.

4) ברש"י מבואר דמנר המערבי הדלוק היה מדליק את שאר הנרות. ורש"י בשבת כתב דהיה מסלק את הפתילה של המערבי, ומניחה במקום אחר עד שטייב הנר המערבי, ומדליקו ומדליק ממנה את שאר הנרות. וכתבו התוס' בשם הריב"א דהפתילות היו ארוכות, וכך היו מדליקים את שאר הנרות, ולאחר דהדליקים היה מטיב את המערבי.

ז. 1) מביאים רק מכרם שעבוד פעמיים בשנה, ורק מכרם שאינו בית השלחין ובית הזבלים, ושאינן זרעים צומחים שם. ומביאים דווקא מן הרגילות. ומאחסנים את היין בחביות קטנות, ולא היו ממלאים את החביות עד פיהן, כדי שיהיה מקום לריחם ויהיה ריחם נודף. ואין לאחסן שתי חביות באותו מקום, כדי שאם תתקלקל אחת לא תקלקל את חברתה. ומושכין יין דווקא משלישה האמצעי, משום דאין ליטול לא מן הקמחים שבראשה, ולא מן השמרים שבשוליה. ולדעת ר' יוסי בר יהודה כל שיש בו קחמין פסול הוא לנסכים.

2) יין מתוק היינו מענבים מתוקים מחמת עצמן, ולדעת רש"י מסקינן דהוא פסול, ולדעת התוס' הוא פלוגתא דרבינא ורב אשי, דלרבינא הוא כשר, ולרב אשי הוא פסול. ועוד פירש רש"י דהוא יין שלא עברו עליו ארבעים יום. והתוס' כתבו דבהכי וודאי דכשר. ויין הלסטיון היינו יין מתוק מחמת השמש, ולרש"י נמתק לאחר תלישתו, ולתוס' בעודו מחובר. ולדעת רש"י נחלקו בו רבינא ורב אשי, דלרבינא הוא פסול, ולרב אשי הוא כשר מחמת דאינו מאוס. ולדעת התוס' כולי עלמא מודו דהוא כשר. ויין ישן, לדעת רבי פסול הוא לכתחילה משום דאינו אדום כדבעי ולכתחילה בעינן יין אדום, וחכמים מכשירים. ומעושן ומבושל כולי עלמא מודו דפסול.

3) הגזבר יושב ומחזיק קנה בידו, וכיון דהתחיל גיר השמרים לצאת, היה מקיש בקנה על החבית כדי שחבירו יכניס הברזא כדי שלא יצא עוד יין, ונעשה באופן זה משום דהדיבור קשה ליה, ועל כן אין לדבר בשעת שפיתו.

4) לפירוש אחד רוחבן היה כגובהן. ולפירוש אחר גובהן היה גדול ביותר, וכמבואר במדרש שהיו נישאים על גבי גמלים ורגליהם נגרורות בארץ.

5) קודם החורבן היו אומרים "כי בחר ה' בציון איוה למושב לו". ולאחר החורבן היו אומרים "אתה תקום תרחם ציון". ולדעת רב נחמן בר יצחק היו אומרים "בונה ירושלים ה'".

ח. 1) לדעת רבנן היו רק שני מדות, מדת עשרון ומדת חצי עשרון וילפינן לה מדכתיב "עשרון אחד", וחצי עשרון ילפינן מדכתיב עשרון עשרון. ועשרון היה משמש לצורך כל המנחות, ואף מנחת פרים דהיא שלשה עשרונים נמדדה עשרון עשרון, וילפינן לה מהנקודות דעל ועשרון. ומדת חצי העשרון היתה משמשת למדידת חצי עשרון דמנחת חביתין הבאה בשחר ובבין הערביים. ומדות אלו היו מחוקות. ולר' מאיר היתה מדה נוספת של עשרון ויליף לה מדכתיב "עשרון עשרון" ולדידיה חצי עשרון ילפינן מיתורא דוא"ו, ולדידיה אחת היתה גדושה ואחת היתה מחוקה, דאי לאו הכי הא חדא מדה היא ומאי שנא זו מזו [ואמרינן בגמ', דמדר' מאיר נשמע דאף החצי היה של מחוק, וכן נשמע לרבנן דהמדה היתה מחוקה]. ובמחוקה היו משתמשים לצורך חביתין כהן גדול [והיינו כדי שלא ישפך בשעת החלוקה]. ולדידיה האי דבפר נמדד בעשרון עשרון ילפינן מדכתיב "ועשרון אחד".

2) לדעת רש"י נראה דהחלוקה היתה לאחר הבליחה, והיינו דפירש דמאי דמקשינן אימתי מחלקה לעיסה לחלות. והתוס' כתבו דהחלוקה היתה בעודה סולת. ומסקינן דמחלקה ביד, משום דאין מכניסים טורטני למקדש דסימן קללה הוא. וכתבו התוס' דשמא אף מדה קטנה של אחד משנים עשר בעשרון שהוא שיעור החלה, סימן קללה הוא ולא מכניסים.

3) לדעת רש"י עלה מסקינן דהשולחן מקדשה להפסל בטבול יום וביוצא, מדמקדשה לחם בגודשה, דהא הלחם היה גבוה מעל השולחן ט"ו או י"ב אמות. אבל לא מהני כדי להקריבו. ולדעת התוס' לבונה אינה מתקדשת בלא בויכין. וסוגיין איירי לענין קומץ מנחה, ולשיטתם צריך לומר דמאי דמהני היינו לקבועם בפסול דאם זר קמצן לא יהני תו לקומצן, דאילו לענין טבול יום ויוצא, תיפוק ליה דהא כבר קדשו בביסא.

ט. 1) היו שבעה מדות, דהכי גמירי לן. ולדעת רבנן המדות הן: הין שהיא שתיים עשרה לוגין דנעשית מעיקרא עבור שמן המשחה ושוב לא בטלה. וחצי ההין לצורך יין ושמן דנסכי פר. ושליש ההין לצורך נסכי איל. ורביעית ההין לצורך נסכי כבש. ולוג לצורך מדידת השמן דכל המנחות. וחצי לוג לצורך מדידת השמן דלחמי תודה, ומדידת המים להשקות הסוטה, ומדידת השמן למנורה. ורביעית הלוג לצורך מדידת השמן דחלות נזיר, ולצורך מים לטהרת המצורה. ומהתוס' כתבו דאיכא מאן דאמר דאף מים דמצורה הם חצי לוג. אמנם מסקנתם דלית בה פלוגתא וכולי עלמא מודו דהוא רביעית הלוג. ולדעת ר' שמעון לא היה מדה של הין, משום דנהג רק לשעה ומיד נגנו. אמנם היתה מדה אחרת של לוג ומחצה לצורך השמן דמנחת החביתין. ולדעת ר' אלעזר ברבי צדוק היו שנתות בהין, ולדעת רש"י היינו לכל אלו שבעת המדות. והתוס' כתבו דהוא רק להין חצי הין שלישית ההין ורביעית ההין, אבל למדות הלוג היו כלי מדה לכל אחת ואחת. ומבואר בגמ' דלדעת רבי שמעון אין למדוד כל דבר אלא בכלי הראוי לו ולא בצירוף כמה כלים. ומהתוס' מבואר דרבנן פליגי אהאי דינא.

2) לדעת ר' מאיר נמסרה למשה מדת רביעית ונאמר לו להוסיף עליה עד שגיע למדת הין. ולדעת ר' יהודה נמסרה למשה מידת הין ונאמר לו לחלק ממנה עד שגיע למדת רביעית. ולדעת ר' יוחנן נפקא מינה הוא לענין בירוצי המדות, משום דאם מערים מקטן לגדול נשפכים אף הבירוצין לכל הגדול ואינם נשפכים לארץ, ואם אמרה התורה לשער הכי, על כרחך דכוונתה דאף הבירוצין יתקדשו. ולדעת ר' יהודה אמרה תורה לשער את הקטנה מהגדולה כדי שהבירוצין ישפכו לארץ, והיינו משום דהבירוצין לא נתקדשו. ולדעת אביי, כולי עלמא סבירי או דנתקדשו או דלאו, והכי נחלקו אם הקפידה התורה רק שלא יחסרו או אף דלא יותירו, דלר' מאיר דשופך מקטן לגדול על כורחו דיש אופיא והכלי הגדול צריך להיות קצת יותר גדול משיעורו, ועל כרחך דהתורה לא הקפידה בגדול טפי, ולר' יהודה דשופך מגדול לקטן הא אין אופיא משום דשופך בנחת, ואיכא למימר דהתורה הקפידה דאף לא יוסף על המדות.

י. 1) מדת חצי הלוג נמשחה רק משום שמן המנורה, דאילו לצורך מי חטאת הא כבר נתקדשו מחמת הכיור, וליכא למימר דיש איסור להורידם עתה לכלי חול, דהא רק במידי דהקרבא נאמר הכי (תוס'). וכן ליכא למימר דמשום שמן דמנחת תודה הוא נמשח, דהא שחיטת התודה היא המקדשת לחם ואין צורך להקדישו קודם. ומדת רביעית הלוג נמשחה עבור חלוקת השמן לכל חלה וחלה ממנחת החביתין של הכהן הגדול, דאילו לצורך שמן דנזיר, הא כיון דרק שחיטת האיל היא המקדשת לחם, לא בעינן לקדשה בכלי. וכן משום רביעית הלוג דמים לטהרת המצורה לא בעינן קידוש, דהא נעשה בחוץ.

2) היו מסירים את שמנו ואת פתילתו משום דנתדשן (רש"י). ושוב היו נותנים לתוכו מדכת שמן כבתחילה, משום דאין אפשרות לשער כמה שמן נשאר בו [דהא לא היו אלא שבעה מדות, ואי נימא דהיה מדות כדי לשער השמן הא איכא מדות טובא].

3) איכא מאן דאמר דנרות המנורה היו מחוברין בה, ולדבריו צריך לומר דמשל פרקים היתה והיה אפשר להטותה לצדדין, ואמרינן דטס של זהב היה קבוע בה, וכשהיה רוצה להטיבה היה דוחקה כלפי פיה, וכשהיה רוצה ליתן בה שמן היה דוחקה כלפי ראשה. ואיכא מאן דאמר דלא היו מחוברין, ועדיף טפי להסירם ולקנחם יפה, דבהכי שפיר טפי.

4) איכא מאן דאמר אליבא דר' נחמיה דיליף דכל הכלים קאי אף על הנרות שאף הם מן הכיכר זהב ומקשה אחת, ומאי דכתיב "אותה" למעט מחתות ומלקחות דאף שנעשו מזהב מכל מקום לא היו מכלל הכיכר. ולדעת ר' יהושע בן קרחה האי אותה אתי למעט אף נרותיה. והאי כל הכלים האלה קאי על פי הנרות דאף דמשחיר והוי אמינא דהתורה חסה על ממנום של ישראל ולא בעינן להו זהב טהור, קמשמע לן דאף הם טעונות זהב טהור.

יא. 1) עבור חלות התודה היה מביא חצי לוג שמן, ולדעת רבי עקיבא ילפינן לה מדכתיב תרי ריבויי דשמן, דהא אף בלאו דכתיב שמן הוי אמינא דלא גרע משאר מנחות דבעינן שמן, ואמרינן דאין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט, דבשאר המנחות הוי לוג והכא הוי חצי לוג. וכיון דכתיב תו בשמן גבי רבוכה, ילפינן לרבנות שמן לרבוכה, והיינו דמחלקים החצי לוג חציו לרבוכה, וחציו חצי לחלות וחצי לרקיקין. ולדעת רבי אלעזר בן עזריה ליכא למילף מריבויא דשמן משום דהוי רק חד ריבוי, אלא הלכה למשה מסיני הוא דבעינן חצי לוג שמן, ומרש"י (כת"י) משמע דלדבריו חלוקתן שוה. ובלחמי נזיר השיעור הוא רביעית הלוג, ולרבי אלעזר בן עזריה אף הוא מהלכה למשה מסיני. ולרבי עקיבא איכא למימר דכיון דהוא רק ב' מינים סגי ליה ברביעית הלוג [ולעיל (עח)]. ילפינן לה מדכתיב תודת שלמין.

2) במנחת פרים שהיא שלשה עשרונות היו לה ששה לוגין. ובמנחת אילים שהיא שני עשרונות היו לה ארבעה לוגין, ולמנחת כבשים שהיא עשרון אחד, היה לה לוג אחד. וכל הנך מפורש בקראי. ובשאר מנחות נחלקו חכמים ורבי נחמיה ורבי אליעזר, האם ילפינן מדכתיב גבי מצרע עני "עשרון בלול ולוג" דלכל עשרון בעינן לוג. או דדרשינן לה "למנחה ולוג שמן" דלכל מנחה בעינן רק לוג שמן ואפילו יש בה עשרונות הרבה.

3) בעינן ליתן בה שמן שידלק מערב עד בוקר, וילפינן לה מדכתיב "מערב עד בוקר". ושיעורו הוא חצי לוג דמספיק אף ללילות טבת הארוכים. ונחלקו בגמ' מהיכן ידעו דכן הוא השיעור, האם מעיקרא הדליקו בלוג ופחתו יום אחר יום עד שהעמידוהו על חצי לוג, ונהגו כן משום דאין עניות במקום עשירות. או דמעיקרא שיערו בפחות מחצי לוג עד שהעלוהו לחצי לוג, ועשו כן משום דסברו דהתורה חסה על ממנום של ישראל דהרי אם יוסיפו יותר על המדה לא יהיה להאי שמן תקנה.

4) התוס' הביאו בשם הירושלמי דבימות תמוז היו עושים פתילות עבות, ובימות טבת היו עושים פתילות דקות כי היכי דלעולם יכבה באור הבוקר [אמנם בריש דבריהם כתבו דבימות תמוז היה ממשך לדלוק].

יב. 1) אסור לערב חלבים בחלבים וכן מנחות במנחות וילפינן לה מדכתיב "והקטירו" ומשמע לבדו. ואם עבר ועירבן, מבואר בסוגיין דכשר. מלבד מנחות רכות במנחות עבות שנתערבו קודם בלילתן, דבהנך אפילו בדיעבד הוא פוסל, משום דבטלה מהן שם רכה ושם עבה, [אמנם תליא בפלוגתא דרבנן ורבי יהודה לעיל (כב.)]. ולענין היין, כיון דאינו נקטר מעיקר דינא שפיר שרי לערבו אפילו לכתחילה. אמנם מסקינן דכל שהסולת והשמן קיימים ולא נקטרו, אין לערב אף את היין, דחיישינן שמא יבוא לערב אף אותם. אבל לאחר שנקטרו שפיר יכול לערב היין. אמנם אם נתערבה מנחה רכה במנחה עבה קודם בלילתן, כיון דצריך לחזור ולהביא אחרים תחתיהם, אף את היין אין לערב.

2) סולתה של זו המנחה היה באה משתי עשרונות כדכתיב "ונסכה" ולא כתיב "ונסכה" ויין רביעית ההיין, וכיון דכתיב "ונסכה" ולא כתיב "ונסכה" ילפינן להקיש השמן ליין, מה יין לוג אף שמן לוג ולא שני לוגין.
3) לדעת ר' יוחנן, באשם מצורע דקיימא לו דטעון נסכים, כל שנשחט שלא לשם בעליו, אכתי יש להצריכו נסכים, דכיון דאכתי שם אשם מצורע עליו, דהא אינו בא בנדבה, חייבים להביא עליו נסכים כדי שלא יפסל. ודעת אביי דהוא הדין שאר הקרבנות שיש בהן עוד דין הבאה מלבד הזבח, כגון מנחה כפולה דכבש הבא עם העומר, ושני גיזרי עצים הבאים עם התמידים. ודעת רבא דדווקא באשם אמרינן האי דינא משום דאינו בא בנדבה. אבל עולות ושלמים דבאים אף בנדבה לא אמרינן האי דינא. וכתבו התוס' דאף לאביי לא אמרינן הכי אלא בנסכים הקריבים לגבי מזבח, אבל לחם הבא עם כבשי עצרת, כולי עלמא מודו דאינו בא היכא דקרבו הכבשים שלא לשמה. וכן זרוע בשילה דאיל נזיר אינו מעכב בשלא לשמה משום דאינו מעבודת הקרבן.
4) תמיד של שחר טעון שני גיזרי עצים ככהן אחד, וכתבו התוס' דילפינן לה מדכתיב "ובער עליה הכהן עצים בבוקר בבוקר", ונעשה הוא בזמן סידור המערכה שנעשה קודם עבודת התמיד. ובתמיד של בין הערביים נעשה הוא על ידי שני כהנים, כדכתיב "וערכו עיצים על האש", ונעשה הוא בזמן עבודת התמיד, וכדנתינן ביומא דבבין הערביים תמיד היה קרב על ידי אחד עשר כהנים, ואילו בשחרית היה קרב רק על ידי תשעה כהנים.

יג. 1) בכלי הלח דכולי עלמא מודו דנתקדשו, הקידוש היה אף קדושת הגוף. אבל כלי היבש אליבא דרבי עקיבא דסבירא ליה דמידת היבש לא נתקדשה, לא היה לנמדדים בה אלא קדושת פה. ולענין בירוצי המדות, אמרינן במתניתין דבירוצי הלח נתקדשו ובירוצי היבש לא נתקדשו. ולדעת תנא קמא היינו טעמא משום דכלי הלח נתקדשו אף מנחות ומשום הכי מקדשים את הבירוצין, וכלי היבש נתקדשו רק מבפנים ולא נתקדשו הבירוצין. ולדעת רבי עקיבא, מידת היבש כלל לא נתקדשה ודעתו של הכהן היא המקדשת ואין דעתו לקדש אלא הנצרך, וכיון דהבירוצין לא הוצרכו, הרי מעולם לא התקדשו. ודעת רבי יוסי, דבין כלי הלח ובין כלי היבש תוכן מקדש ואין חוצה להן מקדש, אלא דבלח הבירוצין הן אלו דהיו כבר בתוך הכלי ונתקדשו, וביבש הבירוצין מעולם לא היו בתוך הכלי ולא נתקדשו. ולדעת רב דימי אתי רק למאן דאמר דכלי שרת מקדשין שלא לדעת. ולדעת רבינא אף אי נימא דאין מקדשין אלא מדעת, מכל מקום הכא גזרו שלא יאמרו מוציאין מכלי הקדש לחול.

2) היכא דלא הקטיר בשבת זו את בויכיה, ימתין לשבת הבאה ויותר, דבשבת זו אין הבויכין יכולים להתירו משום דלא שהה שבעה ימים על השולחן. ואם הקטיר כבר הבויכין בשבת זו, נחלקו שני הפירושים בתוס' האם יש לו תקנה בבויכין חדשים, או דכבר אין לו תקנה. ורצו להוכיח מסוגיין דלא גזרינן גזירות שמא יאמרו דכלי שרת מצילים מלינה. וביארו התוס', דאף דשאני הכא דלא נסדר בזמנו, מכל מקום מלישנא דברייתא מבואר דלעולם אין פסול לינה בלחם בעודו על השולחן ואפילו נסדר בזמנו. ודחו דליכא ראייה מהתם דהא בפנים הוא ואין רואין מעשיו.

3) לדעת רב חייא בר יוסף היינו בירוצי המדות, ולדעת ר' יוחנן היינו בגוונא דקיבל עליו לספק סלתות משלש ועמדו מארבע, דנוטל את הסאה היתירה למותר נסכים, והיתה משמשת לקנות עולות לקייץ המזבח. וכתבו התוס', דאף למאן דאמר דבירוצי המדות הם קודש, מכל מקום מהני להו פדיון משום דלב בית דין מתנה עליהם, ואיירי דווקא בשל ציבור.

יד. 1) יש לו לספק ארבע כפי השער שקבעו מעיקרא. וכתב רש"י דהוא משום דמעות הקדש קנו. ובסוגיא בבבא מציעא מבואר דככהאי גוונא איכא משום ריבית, אלא דהבקדש התיירו. וכתבו התוס', דבגוונא דיש לו כבר גדיש, לכאורה אין בו כלל משום ריבית ואף בשל הדיוט שרי. ואם אין לו גדיש דבהדיוט ככהאי גוונא איכא משום ריבית, מהיכי תיתי שיתרצה לקבל מעות ההקדש, הא כיון דאין לו על מה לחללם הרי אסור לו להנות מהן. ואין לומר דאיירי במקבל מעות וקונה בזול מבעלי גדישים ונתן להקדש בשער היוצא, דהא הוי בזיון הקדש להשתכר במעות הקדש. ומשום הכי הסיקו דאיירי או במתנדבים לספק הסלתות והם הולכים אצל בעלי גדישים ונותנים לו מעות על מנת לספק לעולם מארבע. או דאיירי דהגזבר נתן לבעלי הגדיש, ואיירי כשיש לו, אלא דכיון דמחוסר כמה מלאכות, בהדיוט אסור ובהקדש מותר.
2) כתבו התוס' דאסור, או משום גזירה שמא ילוה לחבירו בריבית ויסבור דאם מקדיש את הריבית שרי. אי נמי אפילו מדאורייתא הוא אסור, משום דאתי הנאה למלוה בהא דעביד על פיו, והוי כתיב מנה לפלוני ואקדש אני לך דמקודשת.
3) בעלמא קרבנות הבאות חובה אינם טעונים נסכים, דהא בקרא כתיב "לפלא נדר או בנדבה". אמנם קרבנות הבאים במועדים שפיר איכא בהו נסכים, וילפינן לה מדכתיב "במועדיכם", אבל דווקא הנה דמשכחת לה אף בנדבה, לאפוקי שעירי חטאות דמועדים דכיון דלא משכחת להו בנדבה, אף במועד לא מריבין להו. ולענין מנחה סלקא דעתין דנמי צריכה נסכים משום דהוי בכלל "אשה לה". ומסקינן דממעטינן לה מדכתיב "עולה". וביארו התוס' דאף דלענין כל הנוגע במזבח יקדש לא ממעטינן מנחות מעולה, שאני התם דכתיב "כל הנוגע", אי נמי כתיב "זאת תורת" לרבות. אי נמי, הכא דאיירי לענין נסכים מסתברא למעוטי מנחה שאין כולה כליל. ולענין עוף נמי סלקא דעתין לרבות משום דהוי בכלל עולה. ולדעת רב יאשיה ממעטינן לה מדכתיב "מן הבקר או מן הצאן", ולדעת רב יונתן ממעטינן לה מדכתיב "זבח" ועוף בר מליקה הוא ולא מיקרי זבח.